

Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce: Obrazy a stereotypy Romů v týdeníku Respekt (2009-2011)

Autorka: Zdenka Trachtová

Vedoucí práce: PhDr. Blanka Soukupová, CSc.

Oponentka: Mgr. Magdaléna Šťovičková Jantulová

Studentka Zdenka Trachtová si ve své bakalářské práci nazvané Obrazy a stereotypy Romů v týdeníku Respekt (2009-2011) dala za cíl zjistit, "jaký obraz a stereotyp Romů utváří týdeník Respekt" (s.2). Studentka dále formuluje řadu výzkumných otázek. Není však zcela patrné, které otázky směřují k zjišťování stereotypů, tak jak je uvedeno v cíli práce. Nedožíváme se tak, jak studentka bude měřit/určovat, zda ten či jiný obraz je stereotypem či nikoli. Dvě poslední otázky jsou tématicky nad rámec deklarovaného cíle (s.3).

Studentka pro svůj výzkum vhodně volí kvalitativní výzkumnou strategii. Pro část výzkumných otázek by bylo však vhodnější zvolit kvantitativní výzkumnou strategii a tudíž celkově smíšený výzkum. Jedná se např. o otázky, které zkoumají četnost textů či otázky, které srovnávají dvě proměnné. Volba výzkumné strategie úzce souvisí také s volbou metod výzkumu. Kvalitativní výzkumná analýza, kterou studentka zvolila je vhodná pro zodpovězení části výzkumných otázek.

Studentka zdůvodňuje výběr časopisu Respekt pro zkoumání mediálního obrazu Romů tím, že se jedná o časopis, který se odlišuje od ostatních tištěných médií v tom, jaký obraz o Romech respektive menšinách vytváří. Toto své tvrzení však autorka nedokládá, a také není jasné, proč právě toto kritérium je významné pro výběr vzorku. Navíc, když volbu svého tématu v úvodu práce zdůvodňuje tím, že je potřebné se zabývat podobou obrazu, které média o menšinách konstruují, protože tyto obrazy utvářejí/přetvářejí stereotypy o menšinách. Je potřeba také dodat, že samotnému zdůvodnění výběru vzorku se autorka věnuje jen okrajově v úvodu práce. V kapitole nazvané Vzorek přináší již jen popis samotného vzorku, nevěnuje se jeho výběru. Ráda bych, aby při obhajobě studentka zdůvodnila (a to i metodologicky) výběr svého vzorku.

V teoretické části práce se studentka věnuje představení jednotlivých pojmů jako je obraz, stereotyp, atd. a konceptů s pojmy souvisejícími. Několik poznámek k jednotlivým podkapitolám. V kapitole věnované konstrukci mediálního obrazu představuje několik konceptů, které se věnují vymezení pojmu obraz a jeho konstrukce. Na závěr kapitoly volí jednu z definic, kterou jak uvádí, chce využít pro svůj výzkum. Mojí otázkou je, zda tato definice je vhodná, protože "termín obraz je používám ve smyslu prezentace" a "prezentace znamená proces". Výzkumné otázky, které studentka formulovala, se ptají na významy a ne na proces. Proto bych byla ráda, kdyby studentka při obhajobě ozřejmila, jak zmíněný koncept využila při formulaci výzkumných otázek. Další kapitolou teoretické části je kapitola Stereotypy a stereotypizace, kdy se autorka věnuje opět definici těchto pojmů. V této kapitole mi však chybí část, která by byla věnována tomu, jak je možné stereotypy měřit v empirickém výzkumu, tzn. co autorka v rámci obsahové analýzy označila a proč za stereotyp. Třetí kapitolu teoretické části studentka nazvala Česko-romské vztahy ve světle vybraných titulů české a slovenské literatury, přičemž hlavní součástí kapitoly je historická analýza přítomnosti romské menšiny na českém území. Zajímalo by mne, proč se studentka domnívá, že toto téma je vzhledem k výzkumnému cíli relevantní. V úvodu této kapitoly uvádí, že chce "přiblížit romskou menšinu, která je hlavním předmětem analýzy". Toto tvrzení bylo pro mne překvapivé, protože jsem se

domnívala, že předmětem výzkumu je podoba mediálního obrazu. Proším o vysvětlení. Ve čtvrté kapitole teoretické části autorka prezentuje jednotlivé výzkumy věnované obrazu Romů v médiích. Vzhledem k tomu, že studentka v závěru data z této kapitoly využívá ke srovnání svých zjištění, jedná se o velice stručný přehled. Navíc studentka hovoří obecně o českých médiích, nediferencuje je. Shrnutí, teoretická část práce na mne působí spíše jen jako naplnění povinných stran práce, než jako praktický nástroj pro formulaci výzkumných otázek a analýzu dat.

V úvodu empirické části práce studentka uvádí, že na základě "pročtení" všech čísel "vygenerovala pět množin textů" (pozn. text jsem dala do uvozovek hlavně proto, že chci upozornit na ne zcela vhodný jazyk, který studentka používá při prezentaci svého výzkumu). Není však jasné jak a proč vybrala právě těchto pět témat.

Další text samotné analýzy je strukturován velmi nesystematicky, potažmo logika textu nebyla čtenáři předem představena. Konkrétní výtky ukáží na úvodní kapitole empirické části. V úvodu první kapitoly (4.1.) studentka konstatuje četnost tématu rasismus a projevy extrémismu bez toho, aby toto své tvrzení podložila daty. Následně zdůvodňuje, proč tomu tak je, vzápětí uvádí v kolika textech se téma objevilo. V další kapitole se věnuje Shrnutí hlavních tematizovaných událostí. Opět není jasné, proč je studentka označila jako hlavní. V další části textu, pokud jsem ho dobře pochopila, studentka představuje/popisuje vybrané události, ale ne tak jak o nich informoval Respekt, což bych vzhledem k tématu očekávala. Při popisu událostí čerpá z materiálů Ministerstva vnitra. Není jasné, proč tato kapitola (4.1.1.) v analytické části je vzhledem k výzkumným otázkám, proč si studentka zvolila pro prezentaci události právě uvedené zdroje. Další kapitola (4.1.2.) se věnuje Analýze příspěvků. Není však jasné jakým a proč právě těmito. V rámci analýzy se studentka zaměřuje převážně na kvantitativní údaje, které nejsou doloženy konkrétními daty. Dále se jedná více méně o popis toho, co bylo k tématu napsáno. Kapitola je velice dlouhá není tematicky, časově či jinak strukturována. Úryvky z textů nejsou podrobeny analýze. V další kapitole 4.1.3. studentka hodnotí přístup Respektu k problematice rasismu. V úvodu konstatuje, že Respekt se staví kriticky rasismu a extrémismu. Toto a další svá tvrzení (např. při hodnocení jazykové úrovně textů) však v textu nedokládá.

Obecně se dá tedy shrnout, že témata a struktura kapitoly i podkapitol je pro čtenáře velice nejasná. Závěry, které studentka předkládá, jsou většinou nepodložené daty, pokud autorka použije citace z textů, tak je povětšinou nepodrobí analýze. Stejně výtky platí i pro ostatní kapitoly. Přičemž nejasnost struktury empirické části práce je dána také tím, že jednotlivé kapitoly této části nemají stejnou strukturu.

V závěru práce studentka shrnuje svá zjištění, ale tato zjištění nepokrývají všechny v úvodu stanovené výzkumné otázky. Přesto, že v i v úvodu závěru studentka uvádí, že zjišťovala četnost textů z romskou problematikou, tak na tuto otázku odpověď podloženou daty nenajdeme. Nevěnuje se také otázce vztahu výskytu textů z romskou tematikou a společenskými události. V druhé části závěru autorka srovnává svá zjištění se zjištěními jiných výzkumů, které prezentovala v teoretické části práce. Srovnání je však zjednodušující bez odkazů na zdroje. Autorka nediferencuje zjištění dle typů médií a čtenář tak nabývá dojmu, že Respekt je ojedinělým médiem v prezentování romské problematiky v ČR. V neposlední řadě je potřeba upozornit, že práce se nazývá Obraz a stereotypy... , přičemž o stereotypech se v empirické části práce a v závěru nedozvídáme nic.

V práci nejsou sjednoceny odkazy na literaturu. Najdeme odkazy jak v textu, tak v poznámkách pod čarou.

Práci doporučuji k obhajobě. Hodnocení: velmi dobře-dobře dle obhajoby.